

Streszczenie

Nauczyciele i szkoła w percepcji dzieci z układu ryzyka (na przykładzie wybranego miasta z Górnego Śląska)

Przedmiotem badań rozprawy doktorskiej uczyniłam obraz nauczycieli i szkoły reprezentowany w narracjach dzieci z układu ryzyka w wieku od 10 do 14 lat, zamieszkujących jedno z miast Górnego Śląska. Interesowało mnie poznanie oraz zrozumienie dziecięcej percepcji nauczycieli i szkoły, a także opracowanie, na podstawie otrzymanego materiału, szkolnego modelu wsparcia badanych dzieci. Badania były prowadzone w strategii mieszanej: wykorzystałam analizę dokumentów, a także zastosowałam technikę wywiadu narracyjnego. Grupę badanych stanowiło dwanaścioro dzieci, których narrację poddałam kodowaniu, wykorzystując analizę hermeneutyczno-fenomenologiczną. W tworzeniu ram teoretycznych przede wszystkim wykorzystałam koncepcję psychokulturowego podejścia do edukacji (Bruner, 2006) oraz modele teoretyczne m. in. socjologii krytycznej, Goffmanowski model instytucji totalnej, socjologiczne koncepcje zaufania (Sztompka, Giddens) oraz Korczakowskie idee dotyczące opieki i wychowania dzieci.

W wyniku przeprowadzonych badań otrzymałam wielowymiarowy obraz szkoły jako: miejsca szans i okazji do (nie)spełniania ich potrzeb, wartości; totalnej kultury szkoły oraz (nie)bezpiecznego miejsca, związanego z (nie)obecnością kultury zaufania, nieufności i bezpieczeństwa ontologicznego. Natomiast nauczycielski obraz konstruował się wokół takich wątków, jak: nauczycielskie (nie)radzenie sobie z przemocą i agresją w szkole oraz zakłócaniem przez uczniów lekcji, a także kontrolowania i nadzorowania uczniów, organizowania procesu uczenia się oraz relacji nawiązywanych z dziećmi.

Zebrany i zinterpretowany materiał badawczy umożliwił mi skonstruowanie szkolnego modelu wsparcia dzieci z układu ryzyka, w którym prezentuję kierunki zmian związane z kulturą szkoły.

Słowa kluczowe: dzieci z układu ryzyka, nauczyciel, szkoła, kultura szkoły, psychokulturowe podejście do edukacji